

PUUSTELLIN TARINAT

Mikael Agricolan toivomus

Pala kotiseutumme historiaa

Kirjoittanut Topias Leivo (1893–1979)

n vuosi 1549. Vaikka ilta jo onkin kulunut myöhäiseksi, niin siitä huolimatta ollaan Turun piispan-talossa vielä valveilla. Talon muu puoli on kylläkin jo pimeänä ja yöteloillaan, mutta piispan virastohuoneen akkunasta heijastuu kynttilänvalon antama himmeä loiste kuuttomaan yöhön.

Piispa, Martti Skytte, istuu virastopöytänsä ääressä kumartuneena lukemaan Ruotsin kuninkaalta joku päivä sitten saapunutta kirjelmää. Luettuaan loppuun siirtää hän paperin edestään sivummalle ja jää hetkeksi syviin mietteisiin.

- Niin, sanoo hän hetken vaitiolon jälkeen. - On ollutkin jo pitkän aikaa mielessäni tämä samainen asia, josta kuningas ilmoittaa, mutta kun ne kaukaisten erämaapitäjien pitkät matkat ovat siksi aikaaviepiä, että parhaalla tahdollanikaan ei niistä ennätä aikanaan huolehtimaan. Mutta - niin kuin sanottu, te lähдете nyt matkaan.

Pöydän vastaisella puolella istuva syväkatseinen ja parhaissa miehuuden voimissa oleva mies, apulaisensa, Mikael Agricola, jolle hän tämän sanontansa kohdistaa, vastaa myöntävästi.

- Lienee parasta, jatkaa piispa äskeistä sanontaansa, että otatte heti alusta matkan päämäärän yhtäjaksoisena aina Päijänteen seutuun asti. Sinne Hämeen latvapitäjään Padasjoelle. Ehkä sitten paluutiellä sopisi paremmin pitää tarkastukset näissä etelänpuolen kirkkokunnissa, joissa ei vielä ole tarkastuksia ennemmin toimitettu.

- Niin kyllä, vastaa puhuttelu lyhyeen ja samalla nousee pöydän takaa poistuakseen.

Piispa seuraa katseellaan apulaistaan kun se siirtyy ovea kohden ja kysyy vielä:

- Oletteko, Mikael, varustautunut lähtemään jo huomenna matkaan?

- Olen, herra piispa, vastaa puhutettu.

- Ehkä vielä neuvottelemme joistakin seikoista

aamulla ennen lähtöänne, jatkaa piispa vieläkin ja virkahtaa lopuksi: - Käykää levolle. Hyvää yötä!

Kun ovi on menijän jälkeen sulkeutunut, kääntyy piispa pöytänsä käsin ja kirjoittaa valtuuden, jonka nojalla apulaisensa Mikael Agricola on oikeutettu toimittamaan piispan tarkastukset joissakin Ylä-Hämeen seurakunnissa. Vasta sen jälkeen hankkiutuu lähtemään yölevolle hänkin. Mutta ennen kuin poistuu, suuntautuu katseensa huoneen uloimmassa nurkassa olevaan pikkupöytään, jonka yläpuolella seinällä oleva Pyhän Äidin kuvan teline on tyhjänä. Miettivän miehen sitä katsoen käsi tekee kuin salaa ”ristinmerkin”, mutta hetken perästä painaa päänsä kumaraan, ristii sormensa ja huulilta kuuluu heikko, mutta sydämen pohjasta noussut:

- Herra armahda minua...

Ottaa pöydältä kynttilän käteensä, jolla näyttää tielleen valoa ja poistuu makuuhuoneeseensa.

Martti Skytte oli viimeisen Suomen katolinen piispa, mutta kun Westeroosin valtiopäivät v. 1527 hyväksyi Lutherin puhdistetun opin Ruotsin valtakunnassa kirkon opiksi, luopui Martti Skytte katolisuudesta, joten sai jatkaa piispan tointaan.

Se Westeroosin valtiopäivien päätös toteutettiin lopullisesti vasta Uppsalan kokouksessa v. 1593 hyväksymällä, että Lutherin oppi on ainoa kirkon oppi Ruotsissa ja siis Suomessakin.

Se Uppsalan kokous, kuten mainittu, oli helmikuun 20. päivänä 1593. Pidettiin seuraavana sunnuntaina, joka oli laskiaissunnuntai, Uppsalan tuomiokirkossa lutherilainen jumalanpalvelus, johon järjestelmään kokouksessa olijat pääsivät tutustumaan. Mainittakoon sekin, että sanotussa kokouksessa oli kutsun saaneena myöskin Padasjoen silloinen kirkkoherra, Tuomas Mathiaksenpoika.

Amuvarhaisesta on oltu jo piispantalossa jalkeilla. Päivä ei ole kunnolleen selvinnyt kun hevonen seisoo jo matkareen eteen valjastetuna kuistin rapun edustalla kuskimiehen seisossa vahvaan matkaturkkiin pukeutuneena reen sivulla, odotellen sisältä tulevaksi kyyditettävänsä.

Pakkanen onkin eilislään tuntuvasti kiristynyt ja

hyiseen ilmaan lisää ankaruuttaan meren puolelta puhaltava tuulen henki. Sitä mukaa kun päivä vaalenee, niin kääntyy tuuli itään käsin ja näyttää, että tulossa on teitä tukkivat tuiskut.

Kun kyydittävä on saapunut sisältä ja asettunut rekeen, nykäisee kuski hevosen liikkeelle ja kaupungin tullista läpi ajettua suunnistaa kulun Hämeeseen johtavalle tielle, ollen matkan määränpää kaukainen Päijänteen seutu, jonka seudun seurakuntiin Mikael Agricola menee piispantarkastuksia pitämään.

Runsas viikko Turusta lähdön jälkeen pidettiin tarkastus Padasjoella ja tarkastuksen pitäjän kiirehtinyt jo samana päivänä lähtemään toisaanne. Talvinen päivä onkin jo hämärtynyt illaksi, mutta mietteissään istuu seurakunnan kirkkoherra yhä huoneessaan ja katselee sitä puukansiin sidottua kirjaa, suomenkieliseksi tehtyä ”Uutta Testamenttia”, jonka piispantarkastuksen pitäjä, Mikael Agricola on Padasjoen seurakunnalle äsken lahjaksi antanut.

Huoneeseen on jo ehtinyt niin paljon hämää, että ei hän näe enää selvästi sitä lukea. Onkin laskemassa kirjaa kädestään pöydälle, kun huomaakin etukannen sisälaidassa kirjoituksen. Se on mustekynällä latinankieliseksi kirjoitettu täten:

“Liber ecclesie Padhasiochi peculiaris praesentis et futurae posteritatis usu perpetuo ibidem conseruandus - - - a Regno Christi Anno domini 1549. Michael Agricola.”

Jotkin sanat jäävät epäselviksi, sillä illan hämärä tummentaa akkunanpuoleisenkin näköpiirin kokonaan, mutta ajatuksissaan toivoo, kuten äsken lukemansa kirjoituksen kirjoittajakin, että sen kirjan sisältämä rikkaus säilyisi Padasjoen seurakunnan kalleimpana omaisuutena.

Tuntemattomalla tavalla oli aikoinaan kulkenut Helsinkiin, Suomen Kansallismuseoon, se vuonna 1548 painettu puukansiin sidottu Mikael Agricolan suomentama Uusi Testamentti, jonka Agricola oli vuonna 1549 omakätisesti Padasjoen seurakunnalle antanut.

Vuotena 1933 löytyi sen puinen etukansi Kansallismuseon ullakolta muun ullakolla olleen rojun joukosta. Siinä kannen puhtaammassa sivussa oli vielä nähtävissä se Agricolan omakätinen, latinankielinen kirjoitus, joka oli kohdistettu lahjan saajaan, Padasjoen seurakuntaan.

